

Discurs llegit a la Sessió solemne d'obertura del Curs 2018/2019.

Lluís Jou

President de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya
25 d'octubre de 2018¹

Sra. Degana, Secretari de la Mesa del Parlament, Director General, President del Consell de Garanties, Degà del Col·legi de Notaris, vicepresident del Consell de Col·legis d'Advocats, representant del Col·legi de Registradors, President de la Conferència permanent de les acadèmies de ciències jurídiques i socials iberoamericanes, autoritats, companyes i companys acadèmics, distingides persones que ens acompanyeu en aquest acte. Atesa l'hora he tingut la temptació de donar simplement per inaugurat el curs, però potser la solemnitat que volem donar a aquest acte i la mateixa Acadèmia no s'ho mereixen.

El discurs i la resposta: la Llei hipotecària.

Gràcies, moltes gràcies, benvolgut Antoni i benvolgut conseller Guàrdia, pel magnífic discurs d'ingrés i per la modèlica contestació que ens acabeu d'oferir amb competència i erudició, sobre la introducció a Catalunya de la Llei hipotecària, la repercussió que va tenir sobre el Dret històric i la recepció que en fa el nostre Codi Civil.

Els discursos ens permeten recordar que les lleis són instruments de poder per fer efectives les polítiques de les ideologies dominants i que la Llei hipotecària ho va ser amb un doble objectiu: el de consolidar la propietat lliure acabant amb les vinculacions de l'Antic règim, i el de construir un estat espanyol unitari a imatge del francès.

En el primer objectiu va tenir èxit. Consolidar les desamortitzacions era un desig generalitzat perquè garantia la propietat immobiliària amb un mecanisme àgil que evitava acreditar-la amb títols de més de trenta anys i possessions immemorials. La Llei hipotecària de 1861 i la Llei del Notariat de 1862, dues peces d'un mateix engranatge, foren útils i probablement una de les millors construccions institucionals del Segle XIX per modernitzar el país.

---

¹ Aquest és el text escrit llegit amb les correccions finals introduïdes la tarda abans. No és un text transcrit de cap gravació. L'esment protocol·lari a les autoritats presents fou fet en iniciar la sessió, no reiterat en iniciar el discurs.

Les revolucions només s'arriben a implantar quan llurs principis queden reflectits en el dret privat que la ciutadania aplica cada dia amb normalitat. És a dir, quan deixen de ser percebuts com a revolucionaris. La llei hipotecària, en aquest sentit, representa el triomf de la revolució liberal del XIX. Tan de bo l'actual tendència a incloure en normes i mecanismes de dret privat aspectes del dret a l'habitatge, a la protecció del paisatge i del patrimoni cultural i tants d'altres a què fan referència els articles 554-2 i 3 del Codi Civil permetin consolidar el dret universal a un habitatge digne i a la preservació del medi natural contra el canvi climàtic com a revolucions del començament del segle XXI.

En el segon objectiu, el de contribuir a forjar un estat unitari com el francès, l'èxit de la Llei hipotecària va ser més relatiu. És cert que s'aplicava a tota Espanya (fins i tot a Cuba, Puerto Rico i Filipines, que llavors havien de ser espanyoles sempre) però Antoni Cumella ens ha explicat com fou de necessari dictar normes especials per adaptar-la a les institucions pròpies de Catalunya perquè eren tan vives que la feien grinyolar i també ens ha recordat que va imposar la traducció al castellà les escriptures escrites en català fins i tot abans de l'entrada en vigor de la llei si es pretenia inscriure-les cosa que encara grinyolava més.

La recepció d'Antoni Cumella.

Em correspon com a President de l'Acadèmia obrir el curs acadèmic 2018/2019 i és una satisfacció poder-ho fer justament amb la recepció formal d'un nou acadèmic, el company i amic Antoni Cumella amb qui, des de fa 30 anys compartim inquietuds jurídiques i professionals amb cordialitat i estima.

Més goig em fa, encara, perquè l'Antoni Cumella succeeix en la medalla Guillem de Vallseca l'estimat Joan Verger Garau, notari i registrador mallorquí a qui vaig conèixer per mitjà de Josep M Puig Salellas, la medalla acadèmica del qual ostento, en participar a l'Àmbit de Llengua i Dret del II Congrés Internacional de Llengua Catalana. No puc deixar de recordar amb tendresa moments compartits amb en Joan Verger al llarg de més de 25 anys de coneixença i de constatar, amb alegria, que és un amic comú qui el substitueix.

També em fa un goig especial que ens acompanyi Rafael Navarro Valls, President de la Conferència permanent d'acadèmies jurídiques iberoamericanes. Sé que és amb nosaltres per mostrar-nos la consideració, el respecte i l'estima que té per la nostra Acadèmia que li agraeixo de tot cor.

Les institucions i els països es construeixen i es conserven sobre la base de les tradicions consolidades i acceptades dia a dia. Per això, en obrir el curs no puc fer altra cosa que seguir el mestratge dels presidents Pintó, Figa, Guàrdia i Follia que m'han precedit en l'obertura dels cursos fent algunes reflexions sobre el moment present en cada cas. Jo en faré tres.

Tres acadèmics traspassats.

La primera, per recordar els tres acadèmics que ens han deixat el curs passat, Victor Reina, coneixedor com pocs del Dret canònic i eclesiàstic; Josep M. Font Rius, savi entre els savis pel que fa a la història del nostre Dret; i Agustí Bassols, conseller de Justícia tants anys a qui deurem sempre que, amb tossuderia sorneguera, bones maneres i habilitat hagués lluitat, llei rere llei, per fer valer la competència exclusiva de Catalunya en matèria de Dret Civil contra les tesis que la volien limitada al text estricte de la Compilació del seixanta. Ell va posar la llavor del Codi Civil que els seus successors i successores han fet possible.

Recordar-los em permet de subratllar que entre els interessos de l'Acadèmia ha prevalgut sempre la reflexió sobre el Dret que fem aquí, *lleis nostres en la llengua nostra* que deia Francesc Macià en obrir el Parlament recuperat l'any trenta-dos, sobre el dret que volem fer aquí, i sobre el que s'aplica aquí. Una reflexió diversa, sovint asserenada i a voltes apassionada, que la trajectòria dels tres resumeix en un clar *venim de lluny i anem enllà*.

L'Acadèmia avui, agraïments i propostes.

La segona és per recordar que l'Acadèmia fou instituïda el 1840 pel Col·legi d'Advocats (avui de l'Advocacia) de Barcelona, que mai no ha deixat de donar-li suport, un suport que agraeixo de tot cor a la Degana que avui ens honora amb la seva presència. Gràcies, degana. També agraeixo el suport que ens dona la Generalitat des que es va recuperar. Comprenem com és de difícil el seu suport atesa la migradesa de mitjans i l'excés de tràmits, però malgrat tot, gràcies també.

El 1895, l'Acadèmia, juntament amb el Col·legi, va iniciar la publicació de la *Revista Jurídica de Catalunya*, tan prestigiosa als països iberoamericans i eina clau per a la difusió del Dret català. Altres fites de relleu foren l'organització del Primer i del Segon Congrés Jurídic Català els anys 1936 i 1971 i el suport a les Jornades de Tossa de Mar els anys vuitanta, en tots els casos conjuntament amb d'altres institucions jurídiques del país. Potser la proximitat del cinquantenari del segon congrés i la previsible culminació del Codi Civil cap aquella data ens podrien animar a convocar, amb el consens de totes les institucions concernides, un tercer congrés ni que sigui en el marc de processos de reflexió més amplis.

Després del cop d'Estat de 1936 (un alçament armat i sagnant contra l'ordre constituït que no necessita d'ocurrències discursives per a ser qualificat com a tal), l'Acadèmia fou suprimida i no es va reinstaurar fins el 1954. Avui la integren 36 juristes residents habitualment a Catalunya pertanyents a les diverses disciplines i professions del Dret i de trajectòria reconeguda i rellevant, dos dels quals han arribat a ser membres del Tribunal Constitucional d'Espanya, altres dos del d'Andorra, altres dos del TSJC i d'altres del Consell de Garanties estatutàries, de l'Audiència, de la Comissió Jurídica Assessora, els deganats de l'Advocacia, el Notariat i els Registres i encara consellers i conselleres de Justícia o directors generals del nostre Govern. Ara per ara maldem per un cert rejuveniment i una major presència d'acadèmiques.

Quaranta anys de la Constitució: innovació i pluralitat.

I la tercera reflexió és per subratllar que en el curs que comencem s'esdevindrà el quarantè aniversari de la Constitució espanyola de 1978. Esmentar la Constitució no hauria d'incomodar ningú i avui i aquí, prou que ho copsem, esmentar-la, incomoda poc o molt. Disculpeu-me per endavant si us incomodo.

La Constitució va ser un pacte generós que trencava, repeteixo trencava, pacíficament, però radicalment, i subratllo radicalment, amb el passat. Amb el passat franquista, evidentment, però també amb el de l'estat liberal unitari, monolingües i uniformitzador del segle XIX fonamentat en tantes desigualtats, i més encara, amb el passat històric caracteritzat per l'afusellament, la presó o l'exili de l'adversari polític. La Constitució acaba amb tot això i reconeix la triple pluralitat del país, la ideològica, la territorial, la lingüística i cultural i, òbviament, els drets humans reconeguts universalment.

Què s'ha fet malament, què hem fet malament tots plegats, perquè avui hi hagi tanta gent disconforme? Tanta gent a Catalunya que hagi trencat els seus vincles emocionals amb Espanya? Tanta gent aquí i a fora que cregui tan i tan poc en les institucions i en la classe política? I, sobretot, què passa perquè gairebé ningú no es vulgui interrogar des de la política, sobretot a Madrid però també aquí, de quines són les causes d'allò que el President Montilla en va dir "*la desafecció*"? Què hi fa que s'hagi arribat fins al punt d'una revolta institucional, pacífica però autèntica revolta, amb els acords del nostre Parlament del setembre i l'octubre del disset? Què va impedir que l'Estat utilitzés a temps els mecanismes que preveu l'article 92 de la Constitució per a consultar la ciutadania sobre qüestions polítiques rellevants i què impedeix que els utilitzi ara per saber què vol la gent i actuar després en conseqüència?

Tant de bo la celebració dels 40 anys resolgui aquests interrogants tot subratllant el que la Constitució té de cant a la llibertat, de reconeixement de la diversitat, d'obertura al futur, de catàleg democràtic i de llibre d'or dels drets humans, i no com si s'hagués tractat, només d'un lampedusià "*cal canviar alguna cosa perquè tot continuï igual*".

Mai no he estat valent i em tinc per una persona discreta, però avui em sentiria personalment massa covard si no acabés per advocar, en públic com sabeu que faig en privat, perquè en jutjar els fets del setembre i l'octubre de l'any passat es valorin de bona fe estrictament tal com van ser i van acabar i no tal com es pensa que es pretenia que fossin i acabessin. En especial els del 20 de setembre. Jo mateix vaig ser unes hores a la rambla de Catalunya. I no hi va haver violència. Milers de persones ho van viure. Centenars de vídeos ho acrediten. Hi va haver veus que protestaven, algunes indignades i d'altres de festives, però cap violència. I per protestar hi ha dos homes en presó preventiva des de fa més d'un any. Al segle XVIII Cessare Bacaria hi estaria profundament disconforme. Com a juristes del segle XXI, no podem deixar d'estar-hi.

Una crida al respecte i la concòrdia.

Com deia el president Guàrdia a l'obertura del curs de 2014/2015, la Llei sense la política no ens val, encara que tampoc no ens val la política sense la llei. Necessitem alçada de mires, sobretot per part dels més forts. Necessitem reconeixement d'errors perquè tots en vam fer. Necessitem un ús intel·ligent de les lleis i la política. Necessitem generositat i gosadia.

Tant de bo en acabar aquest curs s'hagi trobat una sortida dialogada de debò, pacífica, sense humiliacions, sense vencedors, ni vençuts ni presos, al conflicte institucional que vivim des de fa vuit anys i que ve de segles enrere. Tant de bo la Política, la Justícia i el Dret, les tres en majúscula, usades amb intel·ligència i bona fe, hagin dut a aquest país Pau, Concòrdia i Llibertat.

Gràcies a tothom per l'assistència i l'atenció malgrat la mica d'incomoditat que els puc haver generat. Queda inaugurat, i si us plau sense aplaudiments ni reprovacions per respecte a l'Acadèmia, el nostre Curs 2018/2019.

Lluís Jou
President